

ЛЕКЦІЯ 1

Екологічне інспектування – одне із завдань і видів діяльності, що здійснюються підрозділами, підпорядкованими Міністерству охорони навколишнього природного середовища України.

Метою екологічного інспектування є запобігання, встановлення та усунення правопорушень природоохоронного законодавства, що виникають або можуть виникнути під час здійснення господарської діяльності підприємств або окремих громадян.

Екологічне інспектування здійснюється шляхом:

- обстеження джерел забруднення або пошкодження навколишнього середовища чи його окремих компонентів;
- виявлення і оцінки впливу негативних чинників на стан довкілля;
- прийняття відповідних заходів щодо усунення виявлених правопорушень природоохоронного законодавства та притягнення винних у цьому осіб до відповідальності, а також сприяння відшкодуванню збитків, нанесених довкіллю, інженерним спорудам, суб'єктам підприємницької діяльності та окремим громадянам.

Екологічне інспектування поділяється на **обстежувальне** та **дозвільне**.

Обстежувальне інспектування здійснюється під час нагляду та контролю за джерелами шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Дозвільне інспектування є упереджувальним заходом і полягає у видачі дозволів здійснення впливів на довкілля в межах чинних екологічних нормативів.

1. Органи, що здійснюють екологічне інспектування

1.1. Державна екологічна інспекція

Обстежувальне екологічне інспектування здійснюється Державною екологічною інспекцією, яка є спеціальним підрозділом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і має свої підрозділи в

областях, містах Києві та Севастополі.

Основним завданнями Державної екологічної інспекції є:

- участь в реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорона природних ресурсів, поводження з відходами, небезпечним хімічним речовинами, пестицидами та агрохімікатами, екологічної безпеки на підвідомчій території
- здійснення державного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства на підвідомчій території.

Екологічна інспекція відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний контроль за:

- додержанням вимог природоохоронного законодавства;
- додержанням правил, нормативів і стандартів у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, поводження з відходами;
- виконанням вимог висновків державної екологічної експертизи;
- додержанням умов виданих дозволів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, на скиди стічних вод у водні об'єкти, на розміщення побутових і промислових твердих відходів;
- забрудненням навколишнього природного середовища внаслідок викидів в атмосферне повітря та скидів стічних вод шляхом проведення інструментально-лабораторних вимірювань показників складу та властивостей атмосферного повітря та природних вод;
- додержанням вимог екологічної безпеки:
  - у зонах спостереження атомних електростанцій;
  - у пунктах пропуску через державний кордон України небезпечних хімічних речовин, виробничих та інших

видів відходів, пестицидів та агрохімікатів;

- при транскордоннім переміщенні об'єктів рослинного і тваринного світу;
- на військових і оборонних об'єктах, під час передислокації військ і військової техніки, проведення військових навчань і маневрів;
- у процесі проведення наукових і дослідно-конструкторських робіт, впровадження у виробництво нової техніки, а також устаткування, технологій і систем що імпортуються.

За результатами своєї діяльності Державна екологічна інспекція подає до Міністерства охорони навколишнього природного середовища пропозиції щодо:

- розроблення та виконання загальнодержавних, регіональних та інших програм з охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення або підвищення екологічної безпеки;
- удосконалення системи обліку, звітності та державної статистики з питань охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення природних ресурсів;
- розроблення правил, нормативів і стандартів у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення природних ресурсів, поводження з відходами, небезпечним хімічним речовинами, пестицидами та агрохімікатами;
- розроблення нормативів зборів за використання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища, а також порядку їх стягнення;
- видачі, зупинення дії чи анулювання дозвілів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, викидів і скидів

забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, транскордонного переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу;

- планування та здійснення заходів щодо попередження та реагування на надзвичайні ситуації технічного та природного характеру з метою забезпечення екологічної безпеки.

Державна екологічна інспекція інформує про свою діяльність органи влади і місцевого самоврядування, а через засоби масової інформації – громадськість про виявлені порушення природоохоронного законодавства, факти забруднення довкілля, недбалого поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами і таке інше.

Екологічна інспекція підтримує і сприяє діяльності громадських організації у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Діяльність екологічної інспекції полягає в обстеженні підприємств, установ і організації, включаючи військові та інші об'єкти з метою перевірки додержання ними вимог природоохоронного законодавства, раціональне використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, екологічної безпеки. При необхідності на об'єктах, що обстежуються, здійснюється відбір проб повітря, стічних і природних вод, небезпечних речовин, відходів та інших речовин.

Під час обстеження об'єктів перевірки екологічний інспектор **має право** одержувати документи, матеріали та іншу інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань, здійснювати фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку, одержувати усні або письмові пояснення у зв'язку з порушенням вимог природоохоронного законодавства.

По закінченню обстеження складається акт перевірки, а в разі виявлення порушень природоохоронного законодавства – обов'язків для виконання припис щодо усунення виявлених порушень.

На осіб, внаслідок дій або бездіяльності яких виникли правопорушення, складається протокол про адміністративну відповідальність у вигляді штрафу

(див. Розділ.).

За результатами обстеження, включаючи аналізи відібраних проб, інспекція **має право** обмежити чи тимчасово зупинити експлуатацію об'єктів, що створюють загрозу екологічної безпеки.

Припинення діяльності таких об'єктів здійснюється шляхом опломбування приміщень і устаткування подачі електроенергії або води.

У разі заподіяння шкоди довкіллю, інженерним спорудам, майну чи діяльності окремих підприємств або громадян екологічна інспекція **має право** подавати позови про відшкодування втрат і збитків, завданих внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства.

При виконанні своїх обов'язків екологічна інспекція **має право** залучати до консультації спеціалістів владних структур, підприємств, установ і організацій за погодженням з їх керівниками до розгляду питань що належать до їх повноважень.

Екологічна інспекція взаємодіючи з місцевими органами у сфері мисливського господарства і регулювання рибальства, **має право** зупиняти транспортні засоби, в тому числі плавучі, та проводити їх обстеження і огляд знарядь добування об'єктів рослинного і тваринного світу.

У разі виявлення порушень чинного законодавства інспекція **має право** вилучити знаряддя добування природних ресурсів, об'єктів рослинного та тваринного світу, транспортні засоби, незаконно добуті природні ресурси і продукцію що з них вироблена, а також відповідні документи – ліцензії, дозволи.

Державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища під час виконання своїх службових обов'язків **мають право** на носіння форменого одягу, а також на носіння та використання вогнепальної зброї і спеціальних засобів стримування правопорушників і власного захисту.

1.2 Державне управління охорони навколишнього природного середовища

Дозвільне екологічне інспектування здійснюється Державними

управліннями охорони навколишнього природного середовища в областях.

Дозвільне екологічне інспектування полягає у:

- складанні висновків за результатами екологічної експертизи проектної документації;
- надання суб'єктам підприємницької діяльності дозволів на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря, на скиди забруднюючих речовин со стічними водами у водні об'єкти, на розміщення виробничих відходів на території підприємств і за їх межами;
- наданні дозволів на спеціальне використання природних ресурсів, включаючи дозволи на спеціальне водокористування, на користування надрами, ліміти на використання природних ресурсів місцевого значення;
- наданні дозволів на проведення на землях водного фонду робіт з будівництва гідротехнічних і гідрометричних об'єктів, днопоглиблювальних робіт, видобування піску і гравію у руслах річок, прокладення кабелів, трубопроводів та інших комунікацій;
- погодженні вибору земельних ділянок для будівництва об'єктів.

Державне управління охорони навколишнього природного середовища організовує регіональний моніторинг довкілля і забезпечує його функціонування. Держуправління інформує органи влади, органи місцевого самоврядування, а через засоби масової інформації і населення про стан навколишнього природного середовища на відповідній території, оперативно оповіщає про виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та про хід виконання заходів щодо їх ліквідації.